

A.ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στις σελίδες που πρόκειται να ακολουθήσουν επιχειρείται η προσέγγιση ενός ζητήματος που σχετίζεται με την ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Ταυτόχρονα όμως, αφορά και τις δομές του δημοκρατικού πολιτεύματος καθώς είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη βασική αρχή της διάκρισης των εξουσιών που κατοχυρώνεται στο Σ26. Πρόκειται για τις εγγυήσεις που παρέχει η πολιτεία προκειμένου να διασφαλίσει την ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών κατά την απονομή της δικαιοσύνης και για τα προβλήματα που παρουσιάζονται σε σχέση με αυτή.

B.ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

B1. Έννοια της Διάκρισης των Εξουσιών

Η δικαιοσύνη είναι θεσμός, η ύπαρξη του οποίου προϋποτίθεται για τη εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας. Πρόκειται για τον θεματοφύλακα των ατομικών ελευθεριών, της περιουσίας, της τιμής, της υπόληψης και της ασφάλειας των πολιτών. Η δικαστική λειτουργία είναι θεμέλιο του δημοκρατικού πολιτεύματος και του κράτους δικαίου. Η διάταξη Σ26 καθιερώνει την αρχή της διάκρισης των εξουσιών κατοχυρώνοντας παράλληλα και την ισοτιμία της δικαστικής λειτουργίας απέναντι στη νομοθετική αλλά και στην εκτελεστική. Ταυτόχρονα, προκύπτει από το Σ26 ότι υπάρχουν όρια στην άσκηση του έργου κάθε λειτουργίας και δεν είναι ανεκτές παρεμβάσεις σε κάθε λειτουργία από μέρους των υπολοίπων. Στο έργο λοιπόν των δικαστικών οργάνων δεν είναι επιτρεπτή η ανάμειξη είτε των νομοθετικών είτε των εκτελεστικών.

B2. Η Διάκριση των εξουσιών από την Αρχαιότητα έως Σήμερα

Η ανάγκη για διάκριση των εξουσιών διατυπώθηκε αρχικά από τον " Έστί δε τρία:Αριστοτέλη. Ο Αριστοτέλης στα Πολιτικά (Δ,14,1298α) αναφέρει μόρια των πολιτειών πασών... 'Εν μεν το βουλευόμενον περί των κοινών, δεύτερον δε το περί τας αρχάς, τρίτον δε τι το δικάζον" (σε κάθε πολίτευμα υπάρχουν τρεις παράγοντες ... και οι τρεις παράγοντες είναι πρώτον το σώμα που διασκέπτεται για τα κοινά συμφέροντα της πόλης, δεύτερον το περί τας αρχάς - το σώμα που διασκέπτεται πρέπει να καθορίσει ποιες είναι οι αρχές, ποιες οι αρμοδιότητες έχουν και τα του τρόπου εκλογής τους - το τρίτον το δικαστικό σώμα)1. Στην Αρχαία Ελλάδα, η άσκηση και των τριών λειτουργιών της κρατική εξουσίας άνηκε στο δήμο2. Στη βυζαντινή αυτοκρατορία η ίδια αρχή εκφράστηκε με το δόγμα του Ιουστινιανού ότι ο δικαστής αποφασίζει μόνο τη συγκεκριμένη υπόθεση και ότι μόνο ο αυτοκράτορας είναι αρμόδιος να θεσπίσει τους νομικούς κανόνες που θα διέπουν υποθέσεις άλλες από εκείνη, στην οποία χρησίμευσαν σαν βάση για την απόφαση. Κατά το Μεσαίωνα αυτό το δόγμα εξακολούθησε να ισχύει, έχοντας πίσω του την αυθεντία του Ιουστινιανού3.

Η σύγχρονη αρχή της διάκρισης των λειτουργιών ξεκινά από τα ιστορικά και κοινωνικοπολιτικά δεδομένα της μοναρχικής πολιτείας όπου και λειτούργησε ως αντιστάθμισμα ανάμεσα στο μονάρχη και την οικονομικά άρχουσα κοινωνική τάξη. Ο Locke στο έργο του υποστήριξε τη διάκριση νομοθετικής, εκτελεστικής και ομοσπονδιακής εξουσίας κατά περιεχόμενο και με σκοπό τη διασφάλιση της ελευθερίας. Ο Montesquieu στο έργο του Το Πνεύμα των Νόμων (De l' esprit de lois,

1748) συστηματοποίησε τη διάκριση των εξουσιών σε νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική τονίζοντας παράλληλα ότι η συγκέντρωση των εξουσιών σε ένα πρόσωπο οδηγεί σε αυθαιρεσία. Αντίθετα, κατά τον Montesquieu η άσκηση των εξουσιών από διαφορετικά πρόσωπα επιτρέπει τον αμοιβαίο μεταξύ τους έλεγχο.

Ο Montesquieu και ο Locke μέσα από το έργο τους διατύπωσαν το αίτημα για διάκριση εξουσιών κατά τρόπο συγκεκριμένο που ανταποκρινόταν στην τότε ιστορική συγκυρία⁴.

Μέσα από την πολιτική και ιστορική συγκυρία πρόέκυψε και το αρ. 16 της Γαλλικής Διακήρυξης του 1789 βάσει του οποίου μια πολιτεία χωρίς διάκριση των εξουσιών δεν έχει Σύνταγμα.

B3. Γενικά για την Ανεξαρτησία των Δικαστικών Λειτουργιών

Η θεσμός της δικαιοσύνης λειτουργεί εύρυθμα όταν τα όργανα απονομής της είναι ανεξάρτητα. Η πολιτεία έχει μεριμνήσει κατοχυρώνοντας συνταγματικά την ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών στο Σ87 "η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, που απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία". Επιπλέον, η δικαστική ανεξαρτησία κατοχυρώνεται στο α.6.παρ.1 εδ.α' Ε.Σ.Δ.Α. "παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσις του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου,...". Η ανεξαρτησία διασφαλίζεται ακόμη και με το α.14 παρ.1.εδ.α' Δ.Σ.Α.Π.Δ. σύμφωνα με το οποίο η πολιτεία υποχρεώνεται να εξασφαλίζει την ίδρυση και λειτουργία δικαστηρίων ανεξάρτητων - που δεν υπάγονται ούτε ελέγχονται από τη νομοθετική ή εκτελεστική εξουσία⁵ "In the determination of any criminal charge against him, or of his rights and obligations in a suit at law, everyone shall be entitled to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal established by law...".

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της σημασίας που αναγνωρίζεται από τη εκτελεστική εξουσία ότι διαθέτει η δικαστική ανεξαρτησία είναι το κάτωθι αποσπασμα του νέου Υπ. Δικαιοσύνης, Παπαληγούρα Αν., από το χαιρετισμό του στην Εθνική Σχολή Δικαστών "Γιατί, εν τέλει, η Δικαιοσύνη μόνο όταν είναι πραγματικά ανεξάρτητη μπορεί να είναι και πραγματικά σεβαστή...", " Σήμερα πλέον, η Πολιτεία προσβλέπει σε μια Δικαιοσύνη αυτοκέφαλη, ανεξάρτητη και σεβαστή"⁶.

B4. Η δικαστική Ανεξαρτησία στα Ελληνικά Συντάγματα

Από τη διατύπωση των πρώτων ελληνικών συνταγματικών κειμένων κατέστη φανερή η διάθεση του (συντακτικού) νομοθέτη να κατοχυρώσει την ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών απέναντι στις άλλες κρατικές λειτουργίες, αντιλαμβανόμενος τη σημασία αυτής για την ορθή λειτουργία της πολιτείας. Έτσι, στο Σύνταγμα της Επιδαύρου και του Άστρους ορίζονταν ότι "το Δικανικόν είναι Ανεξάρτητον από τας άλλες δύο δυνάμεις, την Βουλευτικήν και Εκτελεστικήν". Αντίστοιχη διάταξη περιελάμβανε και το Σύνταγμα της Τροιζήνας. Τα Συντάγματα των 1925, 1927 όριζαν ότι " η δικαστική εξουσία ασκείται υπό δικαστηρίων ανεξαρτήτων, υποκείμενων μόνο εις τους νόμους".

Γ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Γ1. Εγγυήσεις λειτουργικής Ανεξαρτησίας

Με τον όρο λειτουργική νοείται η ανεξαρτησία που σχετίζεται με την απονομή της δικαιοσύνης αποκλειστικά βάσει του Συντάγματος και των νόμων χωρίς υποδείξεις, διαταγές και οδηγίες άλλου κρατικού οργάνου ή κοινωνικού παράγοντα. Το Σύνταγμα εγγυάται τη λειτουργική ανεξαρτησία στο Σ87 παρ.2. Η λειτουργική ανεξαρτησία συνίσταται, από το ένα μέρος, στην απαλλαγή της δικαστικής λειτουργίας από παρεμβάσεις της εκτελεστικής ή της νομοθετικής και από το άλλο μέρος στην έλλειψη ιεραρχικού ελέγχου των κατώτερων δικαστηρίων από τα ανώτερα, που σημαίνει, καταρχήν, ότι τα κατώτερα δικαστήρια δεν είναι υποχρεωμένα να ακολουθούν τη γνώμη των ανωτέρων τους.

Παρατηρείται ωστόσο, ότι στο Σ87 γίνεται λόγος για ανεξαρτησία τακτικών δικαστών. Ορθότερο είναι να θεωρηθεί ότι στην κατηγορία των προσώπων αυτών πρέπει να περιληφθούν και τα βοηθητικά πρόσωπα της απονομής δικαιοσύνης, όπως οι εισαγγελείς καθώς κατέχουν καθοριστικό ρόλο στο σύστημα απονομής αυτής⁷⁸. Η διάταξη του Σ93παρ.4. ("τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο από το Σύνταγμα") ενισχύει τη λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστών απέναντι στη νομοθετική εξουσία. Αυτό σημαίνει ότι οι δικαστές δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν με τις αποφάσεις τους το έργο των οργάνων της νομοθετικής εξουσίας αν κατά τη γνώμη τους αυτό αντίκειται σε συνταγματικές διατάξεις. Η διάταξη αυτή μάλιστα δεν παραχωρεί δικαίωμα στους δικαστές για μη εφαρμογή των αντισυνταγματικών νόμων αλλά καθιερώνει υποχρέωση. Με αυτό τον τρόπο εκδηλώνεται και η αυτοτέλεια της δικαστικής κρίσης απέναντι στη νομοθετική εξουσία.

Παράλληλα η λειτουργική ανεξαρτησία των τακτικών δικαστών μέσα στα πλαίσια της δικαστικής εξουσίας ενδυναμώνεται και από την υποχρεωτική δημοσίευση της γνώμης της ενδεχόμενης μειοψηφίας σε κάθε δικαστική απόφαση σύμφωνα με τη διάταξη του εδ. β της παρ.3 του άρθρου 93Σ. Μάλιστα με το εδ. γ της ίδιας συνταγματικής διάταξης προβλέπεται ότι με νόμο θα ορίζεται η καταχώριση στα πρακτικά της ενδεχόμενης μειοψηφίας και οι όροι και προϋποθέσεις της δημοσιότητας της. Έτσι ειδικότερα, σύμφωνα με τα άρθρα 35 και 36 Ν.184/1975, προβλεπόταν ότι σε κάθε δικαστική απόφαση καταχωρίζεται υποχρεωτικά στο αιτιολογικό της η γνώμη της τυχόν υπάρχουσας μειοψηφίας υπό τον τύπο της αμφιβολίας και τηρούμενης της δικαστικής δεοντολογίας χωρίς όμως μνεία των ονομάτων των μειοψηφούντων δικαστών.

Η ανωτέρω ωστόσο ρύθμιση, που δεν επέτρεπε την αναφορά των ονομάτων των μειοψηφούντων δικαστών στις δικαστικές αποφάσεις, είχε καταστεί, και ορθώς, αντικείμενο έντονων επικρίσεων. Είχε λεχθεί ότι αυτή η ρύθμιση δεν πιστοποιεί τη συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξαρτησία του δικαστή. Πάνω σ' αυτό το θέμα αξίζει το κόπο να παραθέσουμε λεπτομέρειες της εισήγησης του εφέτη Γεώργιου Ρήγου με την οποία τάσσεται υπέρ της δημοσίευσης των ονομάτων της μειοψηφίας «επειδή αυτό εξυπηρετεί δύο διαστάσεις» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει⁹. Μία διάσταση τεχνική και μία διάσταση ηθική.

Από τεχνική πλευρά κάθε μειοψηφία περιέχει και μία πρόκληση. Πρόκληση προς το ανώτερο δικαστήριο που θα ασχοληθεί με την υπόθεση να αντιμετωπίσει το ζήτημα και από τη δική του οπτική γωνία και ίσως να διακρίνει το σφάλμα της πλειοψηφίας που ενδεχομένως έχει εντοπίσει η μειοψηφία.

Από ηθική πλευρά η μειοψηφία αποτελεί την εκδήλωση της εξατομικευμένης ευθύνης του κάθε δικαστή ως άμεσου οργάνου της Πολιτείας κατά την απονομή της Δικαιοσύνης. Κάθε δικαστής αναλαμβάνει πάντα ένα μέρος της ευθύνης που συνεπάγεται κάθε απόφαση στη λήψη της οποίας μετέχει. Η προσωπική αυτή ευθύνη

του δεν μπορεί να διαχέεται σε μια θολή και απροσδιόριστη συλλογικότητα που δημιουργεί τόσο η φαινομενική ομοφωνία όσο και η ανώνυμη μειοψηφία. Γι' αυτό υποστηρίζεται ότι οι μειοψηφίες πρέπει να είναι επώνυμες ώστε ο καθένας να αναλαμβάνει το αντίστοιχο μερίδιο της ευθύνης του απέναντι στο κοινωνικό σύνολο. Ασφαλώς δεν παραγνωρίζεται ότι η μυστικότητα ως προς τη ταυτότητα του δικαστή που μειοψηφεί, η οποία επιβαλλόταν από το Ν. 184/1975, εξασφαλίζει στο δικαστή που μειοψηφεί μια κάλυψη από καθόλου απίθανες κακόβουλες και κακόπιστες επιθέσεις. Δεν τον προστατεύει όμως από τέτοιες επιθέσεις που στρέφονται είτε κατά της πλειοψηφίας είτε κατά της μειοψηφίας, αφού κανείς δεν γνωρίζει και προπάντων δεν πρέπει να γνωρίζει ποιοι δικαστές αποτέλεσαν τη πλειοψηφία και ποιοι τη μειοψηφία. Ο δικαστής ως όργανο της Πολιτείας με συνταγματικά κατοχυρωμένη τη θέση και την ανεξαρτησία του πρέπει να έχει το θάρρος της επώνυμης γνώμης. Η μυστικότητα που διέπει τις διατάξεις του Ν.184/1975 ως προς την απόκρυψη της ταυτότητας του δικαστή που μειοψηφεί είναι ρύθμιση ασυμβίβαστη προς τη διαφάνεια που πρέπει να διέπει όλες τις λειτουργίες της Δημοκρατίας.

Η διάταξη του Σ87 παρ.2 εμπερικλείει στην προστατευόμενη ανεξαρτησία και την ενδοδικαστική. Αυτό σημαίνει ότι οι δικαστές και τα δικαστήρια είναι ανεξάρτητα μεταξύ τους. Ακόμα και οι κατώτεροι δικαστές και τα δικαστήρια δεν δεσμεύονται από τις νομικές απόψεις των ανωτέρων τους¹⁰. Εξαιρέσεις από την αρχή αυτή όπως είναι οι αποφάσεις της Ολομελείας του Α.Π. ως προς τα επιλυθέντα νομικά ζητήματα, η κρίση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου αναφορικά στην άρση της σύγκρουσης καθηκόντων ή της κρίσης του για τυχόν αντισυνταγματικότητα νόμου έχουν ως σκοπό την ενότητα της νομολογίας και την αρμονία στην απονομή της δικαιοσύνης, δεν μπορεί να θεωρηθούν ότι υπονομεύουν την δικαστική ανεξαρτησία.

Επιπλέον, η λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών ενισχύεται και από την ιδιαιτέρως σημαντική διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 19 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ., που ρητώς ορίζει ότι οποιαδήποτε οδηγία, σύσταση ή υπόδειξη σε δικαστικό λειτουργό για ουσιαστικό ή δικονομικό θέμα σε συγκεκριμένη υπόθεση ή κατηγορία υποθέσεων είναι ανεπίτρεπτη και συνιστά πειθαρχικό αδίκημα. Έτσι με τη διάταξη αυτή, η οποία μάλιστα έχει τεθεί, και ορθώς, στο αντίστοιχο άρθρο, που ρυθμίζει τα όργανα άσκησης εποπτείας στα δικαστήρια και το περιεχόμενό της, διευκρινίζεται με σαφήνεια πως η εποπτεία δεν μπορεί, σε οποιαδήποτε περίπτωση, να περιλαμβάνει επέμβαση των εποπτικών οργάνων στη δικαιοδοτική κρίση των δικαστικών λειτουργιών. Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 19 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ., τα όργανα, τα οποία ορίζονται ότι ασκούν εποπτεία είναι ο Υπουργός της Δικαιοσύνης στη διοίκηση της δικαιοσύνης, ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου σε όλα τα ποινικά δικαστήρια της χώρας και τις γραμματείες τους, ο πρόεδρος του συμβουλίου ή ο δικαστής που διευθύνει το εφετείο στα δικαστήρια της περιφέρειας του εφετείου και τις γραμματείες τους και ο πρόεδρος του συμβουλίου ή ο δικαστής που διευθύνει το πρωτοδικείο στα δικαστήρια της περιφέρειας του πρωτοδικείου και τις γραμματείες τους. Ακόμα ρητώς προβλέπεται ότι η εποπτεία συνίσταται στην επίβλεψη και στην έκδοση γενικών οδηγιών για την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών των δικαστηρίων (άρθρο 19, παρ. 2 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.)¹¹. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι με τη συγκεκριμένη διάταξη διασφαλίζεται η ανεξαρτησία απέναντι στα προϊστάμενα όργανα της απονομής δικαιοσύνης.

Γ2. Προβλήματα που άπτονται της Λειτουργικής Ανεξαρτησίας

Πρέπει να παρατηρηθεί ότι η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης προϋποθέτει έλλειψη

κοινοβουλευτικού ελέγχου που αφορά σε εκκρεμή δίκη. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος δύναται να αποτελέσει ανεπίτρεπτο επηρεασμό του δικαστηρίου καθ' όσον κάποια υπόθεση εκκρεμεί. Το ζήτημα έχει απασχολήσει την Ολομέλεια του Α.Π. που έχει κρίνει ότι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος που αφορά στη δικαιοδοτική κρίση των δικαστικών οργάνων κατά τη διάρκεια εκκρεμούς δίκης είναι ανεπίτρεπτος¹².

Παρόμοιο ζήτημα προκύπτει και για τυχόν επεμβάσεις της εκτελεστικής εξουσίας με τη διατύπωση επικριτικών ή εγκωμιαστικών σχολίων αναφορικά με το έργο των δικαστικών οργάνων κατά την απονομή δικαιοσύνης, ιδίως όταν εκκρεμεί δίκη. Το ζήτημα αυτό πολλές φορές έχει απασχολήσει την κοινή γνώμη καθώς πρόκειται για εξαιρετικά ευαίσθητο θέμα που άπτεται της διάκρισης των εξουσιών και υφέρπει κίνδυνος για την ορθή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος¹³. Η Ολομέλεια του Α.Π. έχει κρίνει ότι δημόσιο εγκώμιο ή επίκριση από τον Υπ.Δικαιοσύνης μπορεί να εκληφθεί ως απόπειρα επηρεασμού και ενέχει επέμβαση στην ανεξαρτησία των δικαστών¹⁴.

Διαφορετικό είναι το ζήτημα της επιθεώρησης των τακτικών δικαστών σύμφωνα με το Σ87 παρ.3. Με βάση τη διάταξη αυτή η επιθεώρηση των δικαστικών λειτουργιών διενεργείται από ανώτερους κατά βαθμό δικαστές ή από τον Εισαγγελέα και τους Αντεισαγγελείς του Α.Π. σκοπός του θεσμού της επιθεώρησης είναι η ορθή εκπλήρωση των δικαστικών καθηκόντων. Πρέπει να τονισθεί ότι η επιθεώρηση αφορά σε απονομή δικαιοσύνης που διενεργήθηκε στο παρελθόν και όχι κατά τη διάρκεια εκκρεμούς δίκης. Ενδεχομένως, υφίσταται κίνδυνος έμμεσου επηρεασμού των δικαστικών λειτουργιών αναφορικά με υποθέσεις για τις οποίες δύναται να επιληφθούν μελλοντικά. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητη η εξισορρόπηση μεταξύ του έργου της επιθεώρησης και της διασφάλισης της ανεξαρτησίας των δικαστών.

Ακόμη, η νομοθετική λειτουργία δύναται να επέμβει στη δικαιοδοτική λειτουργία αφ' ενός με το να θεσπίζει νόμους, οι οποίοι ρυθμίζουν κάποιο ζήτημα κατά τρόπο διαφορετικό σε σύγκριση με τη λύση που έδωσε μια δικαστική απόφαση (απλώς οριστική, ή και τελεσίδικη, ή και αμετάκλητη), αφετέρου σε περιπτώσεις εκκρεμών υποθέσεων με το να ρυθμίζει με νέο νόμο το θέμα διαφορετικά σε σχέση με το νόμο που ίσχυεως εκείνη τη ροική στιγμή. Άλλοτε πάλι η νομοθετική λειτουργία επεμβαίνει στη δικαιοδοτική λειτουργία με το να παρεμποδίζει την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων.

Με το ίδιο πρόβλημα συνδέεται και το θέμα των ερμηνευτικών νόμων, οι οποίοι έχουν εκ των πραγμάτων αναδρομική ισχύ, ειδικότερη δε περίπτωση αυτού του τελευταίου κύκλου προβλημάτων αποτελείται και το από δογματικής και πρακτικής πλευράς πολύ ενδιαφέρον ζήτημα της εφαρμογής των αναδρομικών – ερμηνευτικών νόμων από τα δευτεροβάθμια δικαστήρια.

Είναι αλήθεια ότι το Σύνταγμα του 1975 πρόβλεψε μια σημαντική ασφαλιστική δικλείδα στο θέμα των ερμηνευτικών νόμων¹⁵. Ως γνωστόν το άρθρο 77 παρ. 2 ορίζει « Νόμος που δεν είναι πράγματι ερμηνευτικός ισχύει μόνο από τη δημοσίευσή του». Όπως τονίζεται σχετικά και στην αντίστοιχη εισηγητική έκθεση με τη διάταξη αυτή «αποσαφηνίζεται, ότι ο νόμος ο οποίος τιτλοφορείται ως ερμηνευτικός, αλλά ο οποίος επιδιώκει να ρυθμίσει αναδρομικώς δημιουργούμενες ήδη καταστάσεις και σχέσεις, ισχύει μόνον από της δημοσίευσής του. Ούτως αποτρέπεται το κακόν της θεσπίσεως αναδρομικής ισχύος διατάξεων υπό το πρόσχημα της αυθεντικής ερμηνείας ενός νόμου». Γενικά οι αναδρομικοί νόμοι, θεωρούνται και είναι προσωποληπτικοί νόμοι. Όπως τονίζει ο καθηγητής Ι. Τριανταφυλλόπουλος στην θεμελιώδη μονογραφία του, που κυκλοφόρησε στη Γερμανία με τίτλο "Das Rechtsdenken der Griechen", η απαγόρευση αναδρομικών νόμων ίσχυε ήδη στη κλασική Αθήνα ως μια συνέπεια της αρχής της ισότητας με την έννοια της

ισονομίας. Η θεώρηση αυτή, δηλαδή η σύνδεση της αναδρομικότητας του νόμου σαν μια συνέπεια της αρχής ισότητας, έχει σήμερα ακόμη επικαιρότητα και βαρύτητα και μπορεί να αποτελέσει και το Συνταγματικό θεμέλιο για τη γενική απαγόρευση των αναδρομικών νόμων και όχι μόνο για τις ειδικές περιπτώσεις που αναφέρονται σε συγκεκριμένα άρθρα του Συντάγματος¹⁶.

Παράλληλα – ενόψει ακριβώς της λειτουργικής ανεξαρτησίας – είναι θα μπορούσε να κριθεί αντισυνταγματική η διάταξη του ΚΠΔ30 παρ.1, που δίνει το δικαίωμα στον Υπουργό της Δικαιοσύνης να παραγγέλλει την ποινική δίωξη κάθε αξιόποινης πράξης, αφού συνιστά προφανή άμεση παρέμβαση της εκτελεστικής εξουσίας στο έργο της δικαστικής εξουσίας.

Επίσης πρέπει να τονισθεί ότι και η ιεραρχική εξάρτηση των εισαγγελιών θεωρείται περιορισμός της λειτουργικής ανεξαρτησίας τους. Είναι γνωστό στο χώρο απονομής της ποινικής Δικαιοσύνης συμμετέχουν ως βοηθητικά όργανα, αλλά και με σημαντικές όμως αρμοδιότητες και οι εισαγγελείς. Έχοντας λοιπόν προφανώς υπόψη το Σύνταγμα μας την καθοριστική πραγματικά θέση των εισαγγελιών στο όλο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης περιλαμβάνει και αυτούς στις διατάξεις, με τις οποίες κατοχυρώνεται η δικαστική ανεξαρτησία. Με βάση, λοιπόν, την ταύτιση τακτικών δικαστών και εισαγγελιών θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι και οι εισαγγελείς απολαμβάνουν την ίδια συνταγματική προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία με τους τακτικούς δικαστές. Έτσι λοιπόν οι διατάξεις των παρ. 4 εδ.ά έως γ και 5 του άρθρου 24 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ, που καθιερώνουν την ιεραρχική εξάρτηση των εισαγγελικών λειτουργιών περιορίζουν τη λειτουργική ανεξαρτησία τους.

Τέλος η παρατηρούμενη, καθόλου σπάνια και εντελώς αδιανόητη, για ευνομούμενο και πολιτισμένο κράτος, απροθυμία της εκτελεστικής λειτουργίας να συμπράξει στην εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων ολοκληρώνει την εικόνα μιας δικαιοσύνης που καταπιέζεται και κηδεμονεύεται ακόμη από την εκτελεστική ανεξαρτησία κατά τρόπο φανερά επικίνδυνο για τη Δημοκρατία και τα θεμελιώδη δικαιώματα του λαού μας¹⁷.

Δ. ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Εκτός όμως από τις επεμβάσεις της εκτελεστικής λειτουργίας, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης απειλείται στη σύγχρονη εποχή και από τα μέσα ενημέρωσης του κοινού. Η επίδραση που ασκούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορεί να συντελεστεί με δύο τρόπους

- α) είτε απευθείας στους ίδιους τους δικαστές (σκόπιμα ή όχι, θα δούμε παρακάτω) είτε
- β) κατευθυνόμενη πάνω στη Κοινή Γνώμη και με τη σειρά της στους δικαστές.

Είναι γενικά παραδεκτό και αναμφισβήτητο ότι το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, κυρίως στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, εμφανίζεται αυξημένο. Ο λαός επιδεικνύει ιδιαίτερη ευαισθησία γύρω από θέματα που σχετίζονται με επικείμενες δίκες και πολλές φορές εκφράζεται έντονα για τη Δικαστική εξουσία, ιδίως δε για τον τρόπο που τα όργανά της απονέμουν δικαιοσύνη. Αν ήθελε κάποιος να ορίσει την Κοινή Γνώμη θα μπορούσε να οριστεί ως η συνείδηση και η φωνή των πολλών, του λαού ή τουλάχιστον της πλειοψηφίας του.

Απ' την άλλη μεριά πρέπει να ομολογήσουμε, πως πολύ συχνά δημοσιογράφοι που έχουν αναλάβει κάλυψη του δικαστικού ρεπορτάζ δεν πληρούν, αν όχι όλες, ορισμένες προϋποθέσεις προσωπικής και ηθικής – δεοντολογικής φύσεως, με αποτέλεσμα να είναι σχεδόν αναπόφευκτα πρόξενοι κακών.

Συγκεκριμένα πολύ συχνά στην ελληνική πραγματικότητα αποδίδονται σε ανθρώπους που κατηγορούνται για την τέλεση κάποιου εγκλήματος βαρείς χαρακτηρισμοί που στιγματίζουν τη ζωή τους ενόψει μάλιστα ενδεχόμενης μεταγενέστερης αθώωσής τους. Επιπλέον πολλές φορές, με βάση μια απλή πληροφορία, τύπος και ραδιοτηλεόραση αποφαίνονται για κάποια υπόθεση προτού βγει η ετυμηγορία του δικαστηρίου ή ακόμη και πριν το δικαστήριο επιληφθεί της υποθέσεως. Το πρόβλημα που έντονα προβάλλεται είναι ο σαφής κίνδυνος επηρεασμού των δικαστών, ιδιαίτερα των λαϊκών, οι οποίοι δεν έχουν τον απαιτούμενο εθισμό σε νηφάλια και ψυχραιμή κρίση, όπως κατά κανόνα οι τακτικοί δικαστές. Συνέπεια μάλιστα αυτή του ευεπηρεαστού των ενόρκων υπήρξε το άστατο και απρόβλεπτο των ετυμηγοριών τους, και μάλιστα μέχρι σημείου, ώστε οι αθώοι κατηγορούμενοι να προτιμούν να δικάζονται από τακτικούς δικαστές, ενώ οι ένοχοι από λαϊκούς.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι ο τύπος, όχι βέβαια στο σύνολό του, και η κοινή γνώμη στις προαναφερόμενες περιπτώσεις λειτουργούν κατά τρόπο που ασκείται πίεση στους δικαστές και εμποδίζοντάς τους να διεξάγουν τη δίκη σε ήρεμο λίμα. Ξεχνούν συνήθως ότι ο δικαστής δεν μπορεί συγχρόνως να δικάζει και να επαναστατεί¹⁸. Παράλληλα, πρέπει να επισημανθεί και η ενδεχόμενη πίεση που προκαλείται στους δικαστές από την μόνιμη παρουσία και λειτουργία της τηλεοπτικής κάμερας στην αίθουσα του δικαστηρίου, σε περιπτώσεις απ' ευθείας τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών μεταδόσεων, που βρέθηκαν και στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας. Οι δικαστές και ο εισαγγελέας, είναι δύσκολο να επιτελέσουν με την απαιτούμενη νηφαλιότητα το λεπτό και δύσκολο έργο τους όταν αισθάνονται κάθε στιγμή εκτεθειμένοι σε εκατομμύρια βλέμματα ενώ βομβαρδίζονται την επόμενη μέρα από τις αντιδράσεις των πολιτών και τα κάθε άλλο παρά αμερόληπτα σχόλια.

Πρόσφατα, στην ελληνική επικαιρότητα διεξήχθη έντονη συζήτηση μεταξύ υποστηρικτών αντίθετων απόψεων σχετικά με τη τη μετάδοση της δίκης της 17N από ραδιοτηλεοπτικά μέσα. Τελικά, προκρίθηκε η λύση του ζητήματος με τη μη μετάδοση της δίκης ξαθλως θεωρήθηκε ότι το δικαίωμα στην πληροφόρηση καλυπτόταν με άλλου τρόπους. Μέσα στο πλαίσιο της αντιμετώπισης του ζητήματος του επηρεασμού της δικαστικής ανεξαρτησίας από τον τύπο παρατίθεται και το παράδειγμα των "Times" του 1972 όπου σε εκκρεμή υπόθεση που αφορούσε σε παρενέργειες σε γεννήσεις εξαιτίας ηρεμιστικού φαρμάκου ασκήθηκε έντονη κριτική από την εφημερίδα κατά της φαρμακευτικής εταιρίας και για την αποφυγή κινδύνου επηρεασμού του δικαστηρίου διατάχθηκε η απαγόρευση της δημοσίευσης της έρευνας που αφορούσε το ιστορικό της υπόθεσης και είχε προαναγγελθεί από την εφημερίδα¹⁹.

Δεν πρέπει όμως να παραβλέπεται, ότι σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα η κοινή γνώμη είναι βασικός παράγοντας κατά τη διαμόρφωση της βούλησης των προσώπων - φορέων των πολιτειακών οργάνων. Για το λόγο αυτό και η συμβολή του κάθε πολίτη στη δημιουργία μιας άγρυπνης κοινής γνώμης είναι απαραίτητη για τη λειτουργία του πολιτεύματος. Επιπλέον, κάθε συντεταγμένη εξουσία όπως η δικαστική δεν είναι δυνατό να εκφεύγει της κριτικής του λαού. Η ελευθερία της έκφρασης αλλά και το δικαίωμα στην πληροφόρηση αποτελούν δικαιώματα συνταγματικά κατοχυρωμένα και οι περιορισμοί στην άσκησή τους πρέπει πάντα να γίνονται υπό την αρχή της αναλογικότητας.

Η εξισορρόπηση των αντικρουόμενων συμφερόντων είναι εφικτή αν η ανταπόκριση των εκπροσώπων του τύπου γίνεται με σχολαστική ακρίβεια και νηφαλιότητα και επιπλέον ο δημοσιογράφος διαθέτει νομική παιδεία προκειμένου να μην παραπληροφορεί το κοινό²⁰. Τέλος, είναι προτιμότερο κρίσεις πριν την περάτωση

της δίκης να μη δημοσιεύονται προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος του επηρεασμού των λαικών ή τακτικών δικαστών. Δεν επιτρέπεται όμως, σε ένα ευνοούμενο κράτος με δημοκρατικό πολίτευμα να εφαρμόζονται μέτρα που να πλήττουν τον πυρήνα της ελεύθερης έκφρασης και του δικαιώματος της πληροφόρησης ή να δημιουργούν τις προϋποθέσεις ώστε η εξουσία υπό οιαδήποτε μορφή της να εκφεύγει του ελέγχου της κοινής γνώμης.

Ε.ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Ε1. Έννοια

Η έννοια της προσωπικής ανεξαρτησίας του δικαστικού λειτουργού εντοπίζεται στη δυνατότητα των δικαστικών να ασκούν το λειτουργήμα τους χωρίς παρεμβολές και παρεμποδίσεις που αφορούν την υπηρεσιακή τους κατάσταση και γενικότερα την επαγγελματική σταδιοδρομία τους από το διορισμό ως την παύση τους. Με άλλα λόγια, η εξέλιξη της σταδιοδρομίας των οργάνων απονομής της δικαιοσύνης δεν επηρεάζεται από τους φορείς των άλλων λειτουργιών του κράτους, της νομοθετικής και της εκτελεστικής. Η ελευθερία του δικαστή να διατυπώνει την κρίση του είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη διασφάλιση της υπηρεσιακής του κατάστασης.

Ε2. Διατάξεις που εγγυώνται την Προσωπική Ανεξαρτησία των Δικαστών

Η προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών κατοχυρώνεται με τη διάταξη Σ87 παρ.1 και προκύπτει από πλειάδα συνταγματικών διατάξεων που εγγυώνται αυτή. Οι εγγυήσεις αυτές αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση των δικαστικών λειτουργών και ειδικότερα στο διορισμό, την ισοβιότητα, της υπηρεσιακής μεταβολές, στα ασυμβίβαστα με το δικαστικό λειτουργήμα έργα, στην ευμενή μισθολογική μεταχείριση και ζητήματα ευθύνης των δικαστικών λειτουργών²¹.

Ε2α. Ισοβιότητα

Σύμφωνα με το Σ88 "οι δικαστικοί λειτουργοί διορίζονται με π.δ. ... και είναι ισόβιοι". Η ισοβιότητα έχει την έννοια ότι ακόμη και αν καταργηθεί η θέση του δικαστικού λειτουργού, ο ίδιος διατηρείται στην υπηρεσία μέχρι να συμπληρωθεί το όριο ηλικίας που ορίζεται στο Σ88 παρ.5. Στο σημείο αυτό έγκειται και η διαφορά με τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων, που προϋποθέτει διατήρηση της θέσης τους. Η αρχή της ισοβιότητας των δικαστών ανατρέχει στο Σύνταγμα του 1844 όπου η παύση επέρχετο δυνάμει δικαστικής απόφασης ή γήρατος. Παρόμοιες ήταν οι ρυθμίσεις στο Σύνταγμα του 1864, ενώ στο Σύνταγμα του 1911 ετέθη όριο ηλικίας θεσπίζοντας παράλληλα την ισοβιότητα υπέρ των αεροπαγιτών, εφετών και πρωτοδικών. Η διάκριση μεταξύ των ισόβιων δικαστών και των λοιπών λειτουργών εξακολούθησε να υφίσταται στα Συντάγματα του 1927 και 1952. Με το Σύνταγμα του 1975 επετάθη η ισοβιότητα και στους εισαγγελείς²². Εξαίρεση στην ισοβιότητα αποτελεί η παύση των δικαστών κατόπιν δικαστικής απόφασης λόγω ποινικής καταδίκης Σ88παρ.4(60 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.), σοβαρού πειθαρχικού παραπτώματος(95,παρ.2Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.), ασθενείας, αναπηρίας ή υπηρεσιακής ανεπάρκειας, όπως αυτή ορίζεται από σχετικό νόμο.

Ε2β. Διορισμός

Ο διορισμός των δικαστικών λειτουργών, σύμφωνα με το Σ88 παρ.1, γίνεται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται βάση νόμου που ορίζει τα προσόντα και τη διαδικασία επιλογής. Η δημιουργία της Εθνικής Σχολής Δικαστών σκοπός της οποίας είναι η επιλογή, εκπαίδευση και κατάρτιση δόκιμων δικαστικών λειτουργών ανεξαρτητοποιεί το διορισμό από επίδειξη ενδεχόμενης εύνοιας.

Σχετικά με τις υπηρεσιακές μεταβολές των δικαστικών λειτουργών, δηλαδή τις προαγωγές, τοποθετήσεις, μετατάξεις, μεταθέσεις και αποσπάσεις παρατηρείται ότι σύμφωνα με το Σ90 αυτές διενεργούνται κατόπιν απόφασης του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο συγκροτείται από τον Πρόεδρο του οικείου ανώτατου δικαστηρίου και από μέλη του ίδιου δικαστηρίου που ορίζονται με κλήρωση. Προκειμένου για προαγωγές στις θέσεις των συμβούλων Επικρατείας και Ελεγκτικού Συνεδρίου, αεροπαγιδών και Αντεισαγγελέων του Α.Π., Προέδρων Εφετών και Εισαγγελέων Εφετών καθώς και Γενικών Επιτρόπων των διοικητικών δικαστηρίων²³ και Ελεγκτικού Συνεδρίου, το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο συγκροτείται με αυξημένη σύνθεση (Σ90 παρ.1,2). Οι μετατάξεις δε απαγορεύονται με εξαίρεση τη μετάταξη μεταξύ παρόδρων σε πρωτοδικεία και παρόδρων σε εισαγγελίες. Το γεγονός ότι η συγκρότηση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου καθορίζεται μέσα στο κείμενο του Συντάγματος εγγυάται τη διασφάλιση της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών λειτουργών προκειμένου απερίσπαστοι να επιδίδονται στο έργο τους. Με την αναθεωρητέα διάταξη εισάγονται καινοτομίες που στόχο έχουν τη διαφάνεια αναφορικά με τη συγκρότηση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Καταρχήν, προβλέπεται η συμμετοχή στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο της Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης, όχι μόνο του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, αλλά και δυο Αντεισαγγελέων του, που κληρώνονται μεταξύ αυτών που έχουν υπηρεσία δύο τουλάχιστον ετών στο βαθμό αυτό. Επίσης, προβλέπεται η συμμετοχή στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας και των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων του Γενικού Επιτρόπου των Διοικητικών Δικαστηρίων, όταν συζητούνται θέματα των δικαστικών λειτουργών τους. Εφεξής στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο κάθε κλάδου συμμετέχουν και δύο δικαστές, βαθμού τουλάχιστον εφέτη ή αντίστοιχου, που ανήκουν στον κρινόμενο κλάδο και επιλέγονται με κλήρωση. Αυτοί έχουν πλήρες δικαίωμα λόγου και συμμετοχής, αλλά δεν έχουν δικαίωμα ψήφου.

Ακόμη, παρατηρείται ο θιγόμενος δικαστικός λειτουργός ότι μπορεί να προσφύγει κατά των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου στην Ολομέλεια του αντίστοιχου Δικαστηρίου, η οποία λειτουργεί πλέον ως Δευτεροβάθμιο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο. Ειδικότερα η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, όταν αυτή λειτουργεί ως Δευτεροβάθμιο Ανώτατο Δικαστικό λειτουργεί με τη συμμετοχή με πλήρη δικαιώματα ψήφου, και του συνόλου των μελών της Εισαγγελίας του. Τέλος, καθιερώνεται επιβολή ανωτάτου ορίου παραμονής στη θέση του Προέδρου Ανωτάτου Δικαστηρίου, ή του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, ή του Γενικού Επιτρόπου των Διοικητικών Δικαστηρίων ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η ανώτατη αυτή θητεία καθορίζεται στα 4 χρόνια, μετά δε την εξάντλησή της ο δικαστικός λειτουργός αποχωρεί με πλήρη σύνταξη, ακόμα και αν δεν έχει συμπληρώσει το 67ο έτος της ηλικίας του. Η τετραετής αυτή θητεία είναι προφανές ότι επηρεάζει το σύνολο της διαδικασίας, καθώς αποτρέπει τις μεγάλες υπερβάσεις της επετηρίδας κατά την επιλογή των προσώπων που στελεχώνουν τις κορυφαίες αυτές θέσεις.

Ε2γ. Ευμενής Μισθολογική Μεταχείριση

Επιπλέον, σύμφωνα με το Σ88 παρ.2 οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανάλογες με το λειτούργημα τους. Με τη διάταξη αυτή επιτάσσεται η ευμενέστερη μισθολογική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών σε σχέση με τους υπόλοιπους δημόσιους υπαλλήλους καθώς οι αποδοχές πρέπει να καθορίζονται με ειδικούς νόμους και να είναι ανώτερες από τις αποδοχές των υπόλοιπων δημοσίων υπαλλήλων²⁴. Οι αποδοχές πρέπει να είναι ανάλογες με τη σπουδαιότητα και τη φύση του δικαστικού λειτουργήματος. Τέλος, η χορήγηση αποδοχών σε υπαλλήλους στο χώρο του Δημοσίου βάσει της αρχής της ισότητας πρέπει να γίνεται με ταυτόχρονη και ίση χορήγηση προς τους δικαστικούς λειτουργούς γιατί αλλιώς είναι ανεπίτρεπτες^{25,26}. Πρέπει ακόμη να παρατηρηθεί ότι κατόπιν της πρόσφατης αναθεώρησης του Συντάγματος με το άρθρο 88 εισάγονται πολύ σημαντικές καινοτομίες ως προς την προσωπική κατάσταση των δικαστικών λειτουργών. Με την παράγραφο 2 αφαιρείται από την ύλη των κοινών δικαστηρίων κάθε διαφορά που αφορά αποδοχές ή συντάξεις δικαστικών λειτουργών. Οι σχετικές διαφορές, εφόσον η επίλυση των νομικών ζητημάτων που τίθενται μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική και συνταξιοδοτική²⁷ ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, υπάγονται στο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 99 (Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας), το οποίο όμως συγκροτείται στις περιπτώσεις αυτές με τη συμμετοχή ενός επιπλέον τακτικού καθηγητή και ενός επιπλέον δικηγόρου, γεγονός που αποδεικνύει την πρόθεση του νομοθέτη για πληρέστερη διασφάλιση των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών.

Ε2δ. Ασυμβίβαστα με το δικαστικό λειτούργημα έργα

Τα ασυμβίβαστα με το δικαστικό λειτούργημα έργα ρυθμίζονται στο Σ89. Σύμφωνα με τη διάταξη απαγορεύεται στους δικαστικούς λειτουργούς να παρέχουν οποιαδήποτε μισθωτή υπηρεσία και να ασκούν οποιοδήποτε επάγγελμα. Η παρ.2 του ίδιου άρθρου καθιερώνει εξαιρέσεις από το ασυμβίβαστο αυτό. Η εξαίρεση αφορά την εκλογή των δικαστικών λειτουργών ως μελών της Ακαδημίας Αθηνών ή του διδακτικού προσωπικού των ΑΕΙ καθώς και τη συμμετοχή τους σε συμβούλια/επιτροπές που ασκούν αρμοδιότητες πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα και σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές. Η αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001 επέφερε αλλαγές στη διάταξη περιορίζοντας τις εξαιρέσεις από τα ασυμβίβαστα έργα. Με την αναθεωρημένη διατύπωση της παραγράφου 2 περιορίζεται η δυνατότητα συμμετοχής των δικαστικών λειτουργών σε διάφορων ειδών συμβούλια και επιτροπές. Αυτή επιτρέπεται πλέον μόνο στις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές που συγκροτούνται με νόμο, ή σε συμβούλια και επιτροπές που έχουν, πειθαρχικό, δικαιοδοτικό ή ελεγκτικό χαρακτήρα. Με την αναθεωρημένη μορφή της παραγράφου 3, απαγορεύεται η άσκηση διοικητικών καθηκόντων από τους δικαστικούς λειτουργούς, ενώ κατοχυρώνεται συνταγματικά η λύση που έχει ήδη επιλεγεί από την κοινή νομοθεσία για τις διαιτησίες που διενεργούνται από δικαστικούς λειτουργούς. Η θέσπιση των ασυμβίβαστων διαφυλάττει την δικαστική ανεξαρτησία τόσο απέναντι στα όργανα των άλλων λειτουργιών όσο και απέναντι στους φορείς του ιδιωτικού τομέα.

Ε2ε. Ευθύνη Δικαστικών Λειτουργών

Σύμφωνα με το Σ91 παρ.1 " η πειθαρχική εξουσία στους δικαστικούς λειτουργούς, από το βαθμό του Αεροπαγίτη ή αντιεισαγγελέα του Α.Π. ... ασκείται από ανώτατο πειθαρχικό συμβούλιο. Την πειθαρχική αγωγή εγείρει ο Υπ.Δικαιοσύνης". "Η πειθαρχική εξουσία στους λοιπούς δικαστικούς λειτουργούς ακείται σε πρώτο και δεύτερο βαθμό από συμβούλια που συγκροτούνται με λήρωση από τακτικούς δικαστές... την πειθαρχική αγωγή εγείρει και ο Υπ.Δικαιοσύνης" σύμφωνα με την Σ91 παρ.3. Η συγκρότηση του ανώτατου πειθαρχικού συμβουλίου ρυθμίζεται συνταγματικά από την παρ. 2 του ίδιου άρθρου. Η διαδικασία ενώπιον των πειθαρχικών συμβουλίων ρυθμίζεται από τον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών. Πρέπει να σημειωθεί ότι η εξουσία των πειθαρχικών συμβουλίων για επιβολή ποινών δεν περιλαμβάνει και τη δυνατότητα οριστικής παύσης, η οποία όπως προαναφέρθηκε μπορεί να επιβληθεί μόνο κατόπιν δικαστικής απόφασης. Η αστική ευθύνη των δικαστικών λειτουργών ρυθμίζεται από το Δικαστήριο του Σ99, δηλαδή του Δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για την εκδίκαση αγωγών κακοδικίας. Η εκδίκαση υποθέσεων που αφορούν στην ποινική ευθύνη των δικαστών γίνεται από το αρμόδιο δικαστήριο που δικάζει για όλους τους πολιτικούς υπαλλήλους και τους ιδιώτες.

Ε3. Προβλήματα που περιορίζουν την Προσωπική Ανεξαρτησία των Δικαστικών Λειτουργών

Ε3α. Προβλήματα που αφορούν σε ζητήματα υπηρεσιακών μεταβολών των δικαστικών λειτουργών

Ε3αα. Προαγωγές

Σημαντικότερο πρόβλημα στην εύρυθμη λειτουργία του δικαστικού έργου αποτελεί η προβλεπόμενη από το συντακτικό νομοθέτη διάταξη του αρ. 90 παρ. 5 κατά την οποία ορίζεται ότι « οι προαγωγές στις θέσεις του προέδρου κι των αντιπροέδρων του ΣτΕ, του Α.Π και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα κατόπιν πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιλογή μεταξύ των μελών του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου, όπως ο νόμος ορίζει »καθώς και το αρ. 45 παρ. 3 του ν. 1578/1985 (49 παρ. 3 ν. 1756/1988) σύμφωνα με το οποίο το Υπ.Συμβούλιο ύστερα από εισήγηση του Υπ.Δικαιοσύνης επιλέγει τους προακτέους μεταξύ εκείνων που έχουν τα νόμιμα προσόντα. Το ίδιο ισχύει και για την προαγωγή στην θέση του Εισαγγελέα του Α.Π. Διατυπώνοντας το διαφορετικά, η ηγεσία των ανώτατων δικαστηρίων στην χώρα μας διορίζεται έπειτα από κυβερνητική πρόταση. Σύμφωνα δε με την παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου του Συντάγματος, η απόφαση της Κυβέρνησης δεν μπορεί να υπαχθεί στον έλεγχο του ΣτΕ. Δε λογίζεται ως διοικητική πράξη (όπως είναι όλες οι πράξεις προαγωγής και διορισμού των δημοσίων υπαλλήλων) αλλά αποτελεί μια αμιγώς καθαρή κυβερνητική πράξη. Το γεγονός αυτό προκαλεί πολλαπλά και πολύμορφα προβλήματα στην αρχή της προσωπικής ανεξαρτησίας που απολαμβάνουν οι δικαστικοί λειτουργοί.

Σχετικά με αυτό, δηλαδή με τη διάταξη Σ90 παρ.6 προέκυψε ζήτημα κατά πόσο είναι συνταγματική η συγκεκριμένη διάταξη που δεν επιτρέπει την προσφυγή στο ΣτΕ με αίτηση ακύρωσης με αφορμή την γνώμη της μειοψηφίας στην ΣτΕ 292/198428.

Ωστόσο μάλλον κρίνεται ορθότερη η άποψη που δέχεται ότι δεν υφίστανται αντισυνταγματικές διατάξεις μέσα στο κείμενο του Συντάγματος αλλά πρόκειται για

εξαιρέσεις από τις άλλες συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές²⁹.

Αυτή καθ' εαυτή η πρόταση προαγωγής από το Υπουργικό Συμβούλιο είναι καθαρά μια άμεση επέμβαση της εκτελεστικής στην δικαστική εξουσία από όπου συνάγεται θεσμική δυσλειτουργία, κυρίως όσον αφορά το άρθρο 26 του Συντάγματος όπου γίνεται διάκριση των τριών κρατικών εξουσιών.

Η διάταξη του άρθρου Σ 90 αποτελεί καίριο πλήγμα στο κύρος της δικαστικής εξουσίας. Ο τρόπος αυτός απονομής προαγωγών μπορεί να γίνει αντικείμενο οξείας κριτικής καθώς υπάρχουν σοβαροί υπαινιγμοί πως στο παρασκήνιο της διαδικασίας προαγωγής υποκρύπτονται κομματικά κριτήρια και η αξιοκρατική αναρρίχηση των δικαστικών λειτουργών στα ψηλότερα σκαλοπάτια της δικαστικής εξουσίας είναι γεγονός αμφισβητήσιμο ή ακόμη και ανύπαρκτο. Ακόμη και αν ο προαχθείς από την Κυβέρνηση είναι ο ικανότερός ή ο πιο κατάλληλα εφοδιασμένος με τα απαραίτητα προσόντα τίθεται σε αμφισβήτηση η αντικειμενικότητα της επιλογής³⁰, της ικανότητας αυτού και της δυνατότητας του ορθής και αντικειμενικής απονομής της δικαιοσύνης. Τίθεται λοιπόν σε αμφισβήτηση η ανεξαρτησία της δικαστικής λειτουργίας από την κοινή γνώμη και περιχαράκωνεται η εμπιστοσύνη μεταξύ πολιτών και δικαστικών αρχών καθώς υπάρχουν υπόνοιες ότι σε ένδειξη ευγνωμοσύνης οι δικαστικές αποφάσεις να λαμβάνονται κατά τέτοιο τρόπο που να εξυπηρετούνται κυβερνητικά συμφέροντα ή απλά να γίνονται κυβερνητικές διευκολύνσεις. Η άποψη αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι η απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου όπως και η εισήγηση του Υπουργού δεν απαιτείται να είναι αιτιολογημένη και έτσι δεν προβλέπεται μια ορατή διαδικασία επιλογής³¹.

Επιπλέον, ενέχεται και ο κίνδυνος λήψης αποφάσεων από δικαστικούς λειτουργούς, φαινομενικά αντίθετων στην πολιτικά κρατούσα τάξη, που προβάλλουν ως παραδείγματα προάσπισης της δικαστικής ανεξαρτησίας, στην ουσία όμως αποτελούν πολιτικές επενδύσεις σε κάποια ενδεχόμενη πολιτική αλλαγή³². Άτομα δε, με προσδοκίες για την μελλοντική ικανοποίηση των προσωπικών τους φιλοδοξιών υπολογίζουν τα μέγιστα στην επίδειξη υποταγής τους στα κυβερνητικά συμφέροντα προκειμένου να αποδείξουν την αφοσίωσή τους στην Κυβέρνηση που πρόκειται να αποφασίσει για την προαγωγή τους.

Σημαντικότερη είναι η επίδραση της συνταγματικής αυτής διάταξης στις σχέσεις των δικαστικών λειτουργών. Αφ' ενός γιατί εξαιτίας των διάφορων αθέμιτων συμφερόντων είναι ορατός ο κίνδυνος επιρροής των κατώτερων δικαστών από τους ανώτερους προκειμένου για την προαγωγή συμφερόντων αλληλένδετων με δικαστικές υποθέσεις και αυτό προκαλεί αναμφίβολα ζήτημα ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Αφ' ετέρου η μη εκλογή των αρχαιοτέρων ή βαθμολογικά ανωτέρων δικαστών κατά τη διαδικασία προαγωγής δημιουργεί αμφισβητήσεις και άσχημο κλίμα στους δικαστικούς κύκλους, γεγονός που προκαλεί διατάραξη του γοήτρου της δικαιοσύνης και της αποτελεσματικότητας του δικαστικού έργου³³ από τους λειτουργούς του. Θα μπορούσε ίσως να παρατηρηθεί ότι η πρακτική αυτή μπορεί να δημιουργήσει στους νέους δικαστές την πεποίθηση ότι η επαγγελματική τους ανέλιξη εξαρτάται από πολιτικά συμφέροντα και έχει οδηγήσει σε λανθασμένη πορεία την κατεύθυνση προς την οποία θα στρέψουν την σταδιοδρομία τους, αναζητώντας την μέσα από δημόσιες φιλικές σχέσεις με κομματικούς - πολιτικούς παράγοντες ³⁴ που θα τους βοηθήσουν να το επιτύχουν.

Η αμφισβήτηση που προκύπτει γύρω από τα πρόσωπα που επιλέγονται στις θέσεις του Προέδρου και Αντιπροέδρων του Σ.τ.Ε, Α.Π και Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει άμεση συνέπεια την αμφισβήτηση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου που συγκροτείται από τους Προέδρους των τριών Ανώτατων Δικαστηρίων της χώρας και του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου που συγκροτείται από τον Πρόεδρο του

Σ.τ.Ε ή του Α.Π και τη δυναμική συμμετοχή δύο Αντιπροέδρων από κάθε Ανώτατο Δικαστήριο. Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι ολόκληρη η δικαστική ηγεσία τίθεται υπό αμφισβήτηση και η κοινή γνώμη παρουσιάζεται καχύποπτη απέναντί της. Σ' αυτό είναι προφανές ότι μπορεί να προστεθεί και η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 90 Σ όπου ορίζεται η σύσταση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Το Συμβούλιο συγκροτείται από τον Πρόεδρο του οικείου Ανώτατου Δικαστηρίου και μέλη του ίδιου δικαστηρίου που ορίζονται με κλήρωση. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο αστικής και ποινικής δικαιοσύνης μπορεί να συμμετέχει και ο Εισαγγελέας του Α.Π, ενώ στο Ελεγκτικού Συνεδρίου ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας που υπηρετεί σε αυτό. Το σημείο που παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον είναι ότι ο Πρόεδρος του οικείου Ανώτατου Δικαστηρίου καθώς και ο Εισαγγελέας του Α.Π. είναι πρόσωπα διορισμένα από την Κυβέρνηση και δεδομένου των ευρείων αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί προβληματίζει αναφορικά με την ανεξαρτησία την οποία απολαμβάνει.

Αναφορικά με την παρ. 1 του Σ 90 μπορεί να γίνει κατανοητό ότι η διάταξη χρήζει μεγάλης προσοχής. Ένα μεγάλο τμήμα της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών λειτουργών εξαρτάται από αυτή τη διάταξη. Οι προαγωγές λοιπόν, οι τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών λειτουργών γίνονται κατόπιν προεδρικού διατάγματος ύστερα από απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Αποτελεί μια διάταξη που προκαλεί σχετική αβεβαιότητα και αμφισβητήσεις επειδή το Δικαστικό Συμβούλιο όπως προαναφέρθηκε συγκροτείται κυρίως από μέλη που διορίζονται από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Ειδικότερα ως προς τις προαγωγές το πρόβλημα εντοπίζεται στην ανάμειξη της εκτελεστικής εξουσίας αφού δίδονται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο ύστερα από ερώτηση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Σύμφωνα με το άρθρο 45παρ.2 εδ. β' του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ ωη απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου «προκαλείται με ερώτημα του Υπουργού μέσα σε ένα μήνα από την κένωση ή την κατανομή των νέων θέσεων στα οικεία δικαστήρια ή εισαγγελίες», ρύθμιση ορθότερη από την προηγούμενη όπου ο Υπουργός δεν είχε χρονική δέσμευση. Δυστυχώς δεν υπάρχει κάποια ασφαλιστική δικλείδα σε περίπτωση που ο Υπουργός καθυστερήσει να επιδώσει το ερώτημα³⁵. Η καθυστέρηση αυτή μπορεί να παρατηρηθεί όταν η συγκεκριμένη σύνθεση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου δεν ευνοεί την προαγωγή ατόμων που πρόσκεινται φιλικά στην Κυβέρνηση 13.

Η ανεξαρτησία της δικαστικής λειτουργίας είναι δυνατό να απειληθεί από τη διάταξη 69 παρ. 3 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ όπου προβλέπεται ότι ο διορισμός των Εισηγητών στο ΣτΕ αποφασίζεται από τον Υπουργό, ύστερα από ερώτημα του, μετά από διετή δοκιμαστική υπηρεσία στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο Διοικητικής Δικαιοσύνης.³⁶

Ε3αβ. Τοποθετήσεις, μεταθέσεις, μετατάξεις

Παρόμοιο κλίμα επικρατεί και όσον αφορά τις τοποθετήσεις, μεταθέσεις και μετατάξεις. Με παλαιότερη ρύθμιση οι μεταθέσεις των δικαστικών λειτουργών βρίσκονταν σε πλήρη εξάρτηση από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Με την εισαγωγή του θεσμού του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου υπήρξε λύση σε ένα πρόβλημα που έθετε σε κίνδυνο την εγγύηση ισοβιότητας με την απονομή δυσμενών

μεταθέσεων. Σήμερα, σύμφωνα με το άρθρο 90Σ και το α49 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. οι μεταθέσεις, αποσπάσεις, μετατάξεις γίνονται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, αλλά μέχρι την επίδοση του σχετικού με την υπηρεσιακή μεταβολή εγγράφου οι δικαστικοί λειτουργοί ασκούν εγκύρως τα καθήκοντα της θέσης και του βαθμού που κατέχουν. Η επίδοση του σχετικού εγγράφου γίνεται κατόπιν ερώτησης του Υπουργού και απόφασης του ΑΔΣ και έτσι γίνεται αντιληπτό ότι ο Υπουργός μπορεί να καθυστερεί υπερβολικά ή να επιταχύνει τις διαδικασίες υπηρεσιακών μεταβολών σε συνάρτηση με το διορισμό των μελών του ΑΔΣ και των υποψηφίων μετατεθέντων προσώπων ανάλογα με την πολιτική τους στάση. Σύμφωνα δε, με το άρθρο 50 παρ.1 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ ως λόγος μετάθεσης του δικαστικού λειτουργού καθιερώνεται η διαμόρφωση συνθηκών « που δημιουργούν δυσχέρειες στην εκπλήρωση των καθηκόντων του », έκφραση αφηρημένη και αόριστη που μπορεί να οδηγήσει τον νέο δικαστικό στην υιοθέτηση αντιλήψεων ασυμβίβαστων με το δικαστικό λειτούργημα, όπως θα μπορούσε να υποτεθεί ότι είναι η υποταγή στη βούληση των ανωτέρων τους. Η Ισοβιότητα που απολαμβάνουν οι δικαστικοί θα ήταν ίσως προτιμότερο να συνδέεται με το αμετάθετο αυτών³⁷.

Πρόβλημα στη διασφάλιση της προσωπικής ανεξαρτησίας των δικαστικών μπορεί να δημιουργηθεί με τη διάταξη Σ90 παρ.3 σύμφωνα με την οποία ο Υπουργός Δικαιοσύνης διατηρεί δικαίωμα διαφωνίας με τις αποφάσεις του ΑΔΣ για την προαγωγή δικαστικού λειτουργού και παραπομπή του ζητήματος στην Ολομέλεια του Α.Π., με το 84 παρ.1 σύμφωνα με την οποία «ο Υπουργός Δικαιοσύνης μέσα σε προθεσμία 15 ημερών αφ' ότου περιέλθει στο Υπ. Δικαιοσύνης η απόφαση του ΑΔΣ, μπορεί να διαφωνήσει και να παραπέμψει στην Ολομέλεια του ΣτΕ εκθέτοντας τους λόγους διαφωνίας στις αποφάσεις του ΑΔΣ Διοικητικής Δικαιοσύνης καθώς και το άρθρο 98 παρ.1 σχετικά με τη διαφωνία του Υπ.Δικαιοσύνης με το ΑΔΣ του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Γενικότερα η διαφωνία αυτή εκφράζεται στη συνταγματική διάταξη του άρθρου 90 παρ. 3 Σ και αποτελεί άμεση επέμβαση της κυβέρνησης στην δικαστική λειτουργία και βολή κατά της δικαστικής ανεξαρτησίας. Θετικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι είναι υποχρεωτική για τον Υπουργό η απόφαση της Ολομέλειας καθώς και η δυσκολία επιρροής του Υπουργού στην πλειοψηφία των μελών της. Ο φόβος επιρροής στα μέλη της Ολομελείας με την διαφωνία του Υπουργού δεν μπορεί να παραμείνει απαρατήρητος.

Σημαντικό περιορισμό της δικαστικής ανεξαρτησίας αποτελεί και η ισχύουσα ρύθμιση σχετικά με τις εκπαιδευτικές άδειες των δικαστικών λειτουργών. Σχετική μνεία γίνεται στις παραγράφους 2, 3 του άρθρου 36 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ όπου ορίζεται ότι « ο αριθμός των δικαστικών λειτουργών που αποστέλλονται στην αλλοδαπή με εκπαιδευτική άδεια, για κάθε εκπαιδευτικό έτος, ορίζεται με απόφαση του Υπ. Δικαιοσύνης» και «οι άδειες χορηγούνται από τον Υπ.Δικαιοσύνης ... ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου δικαστικού λειτουργού και απόφαση του αρμόδιου ΑΔΣ» . Το ΑΔΣ αποφαινεται έπειτα από ερώτηση του Υπουργού. Το αποτέλεσμα είναι ότι έφυγαν κατά το παρελθόν στο εξωτερικό δικαστές παρά την αντίθετη γνώμη του ΑΔΣ και με κύριο προσόν την εύνοια της εκτελεστικής λειτουργίας ενώ έμεινα χωρίς μετεκπαίδευση δικαστές που προτάθηκαν για τέτοια άδεια από το ΑΔΣ.

Αντιλαμβάνεται κανείς λοιπόν πόσο εύκολο είναι να διασαλευτεί η προσωπική ανεξαρτησία αν μάλιστα αναλογιστεί τη σημασία της μετεκπαίδευσης των δικαστικών λειτουργών. Ο καθοριστικός λοιπόν ρόλος για την επιστημονική και υπηρεσιακή εξέλιξη των δικαστικών αλλά και για την ποιοτική αναβάθμιση ολόκληρου του δικαστικού σώματος έχει ανατεθεί στον Υπ. Δικαιοσύνης που πιθανότατα ενεργεί με βάση κομματικά κριτήρια.

Αμφισβητήσιμη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί στην συμβολή της δικαστικής

ανεξαρτησίας η διάταξη των παρ. 1, 2 του αρ. 89 Σ όπου αντιφάσκει με την ουσία του άρθρου σχετικά με το ασυμβίβαστο των δικαστικών λειτουργιών. Συγκεκριμένα ορίζεται ότι είναι επιτρεπτή η συμμετοχή των δικαστών σε συμβούλια και επιτροπές. Με αυτό τον τρόπο η εκτελεστική λειτουργία αντί να κινηθεί για την ψήφιση νόμου που θα υλοποιεί τη συνταγματική επιταγή για αποδοχές των δικαστικών λειτουργιών ανάλογες με το λειτούργημά τους, επιταγή που τέθηκε για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος, διορίζει συστηματικά δικαστές σε παρέχοντας ταυτόχρονα κάποιο μισθό ως αποζημίωση³⁸. Το θέμα της χρηματικής παροχής είναι αυτό που προκαλεί και τα περισσότερα ερωτηματικά σχετικά με τα εγγύα της ανεξαρτησίας σε σχέση με την εκτελεστική λειτουργία καθώς είναι παραδεκτό πως το θέλγητρο του χρήματος είναι ο προθάλαμος της συναλλαγής και της «ελαστικοποίησεως» της δικαστικής συνείδησης³⁹. Με άλλα λόγια η προσδοκία αμοιβών ή και «γνωριμιών» με παράγοντες διοικητικούς και πολιτικούς δε συμβιβάζεται με την έννοια της δικαστικής ανεξαρτησίας.

E3β. Προβλήματα Ανεξαρτησίας που άπτονται της πειθαρχικής ευθύνης και ελέγχου.

Η τήρηση ατομικού φακέλου (σύμφωνα με τα άρθρα 42παρ.1 και 43 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ) στο Υπ. Δικαιοσύνης δε μπορεί να ενισχύσει την ανεξαρτησία της δικαστικής λειτουργίας. Πολύ περισσότερο όταν ο ατομικός φάκελος περιλαμβάνει τις εκθέσεις των επιθεωρητών, όλα τα στοιχεία τα αναφερόμενα στο διορισμό και την προσωπική κατάσταση του δικαστικού λειτουργού, τις πειθαρχικές δίωξεις και τις αποφάσεις που εκδόθηκαν σχετικά με αυτές. Επιπλέον στο Υπ. Δικαιοσύνης τηρείται και μητρώο όπου αναγράφονται τα στοιχεία που αφορούν την οικογενειακή και υπηρεσιακή κατάσταση, τα προσόντα τα σχετικά με το διορισμό τους και άλλα στοιχεία που αφορούν την υπηρεσιακή τους κατάσταση⁴⁰. Όλα αυτά τα στοιχεία λοιπόν είναι στη διάθεση του Υπουργού που όπως έχει προαναφερθεί διαδραματίζει σημαντικότατο ρόλο στην ανέλιξη των δικαστικών λειτουργιών και αποτελεί τροχοπέδη στην διασφάλιση της προσωπικής ανεξαρτησίας.

Μια από τις πιο εμφανείς επεμβάσεις της εκτελεστικής λειτουργίας στη δικαστική είναι αυτή του άρθρου Σ91 παρ.1, 2. Σύμφωνα με την πρώτη « η πειθαρχική εξουσία στους δικαστικούς λειτουργούς, από το βαθμό του αεροπαγίτη ή του Αντεισαγγελέα του Α . Π και πάνω, ή στους αντίστοιχους με αυτόν, ασκείται από ανώτατο πειθαρχικό συμβούλιο, όπως νόμος ορίζει. Την πειθαρχική αγωγή εγείρει ο Υπ. Δικαιοσύνης ». Στη δεύτερη παράγραφο ορίζεται η σύνθεση του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου. Η έγερση της πειθαρχικής αγωγής ενώπιον του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου γίνεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και ενώπιον των άλλων πειθαρχικών συμβουλίων και από αυτόν, στοιχείο άμεσης επέμβασης της κυβέρνησης στην δικαιοσύνη 23. Τις διατάξεις αυτές συμπληρώνει αυτή του άρθρου 36 του ν.δ. 74/1974 (αρ. 99 παρ. 1 α'ν. 1756/1988) όσον αφορά τους δικαστικούς λειτουργούς των πολιτικών, ποινικών και τακτικών διοικητικών δικαστηρίων όπου ορίζεται και ο Υπ. Δικαιοσύνης ως αρμόδιος για την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης. Η διάταξη δε του άρθρου 60 παρ. 2 θέτει σε έναν ακόμη κίνδυνο την προσωπική ανεξαρτησία του δικαστικού λειτουργού καθώς αρκεί η άσκηση και εκκρεμοδικία της πειθαρχικής δίωξης σχετικά με αδίκημα που επισύρει την ποινή της οριστικής παύσεως ώστε να τεθεί σε προσωρινή αργία ο διωκόμενος δικαστικός λειτουργός με περαιτέρω συνέπεια τον επηρεασμό της σύνθεσης του δικαστηρίου⁴¹.

Τέλος προσβολή της προσωπικής ανεξαρτησίας του δικαστικού λειτουργού προκαλεί και το αρ. 65 παρ .4 του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ όπου η διαδικασία για την παύση του δικαστικού λειτουργού κινείται σε κάθε περίπτωση από τον Υπουργό.

ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από την παραπάνω ανάπτυξη προκύπτει η σημασία που έχει η ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργών στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Επειδή το ζήτημα της δικαστικής ανεξαρτησίας συνδέεται άμεσα με μια εκ των τριών εξουσιών και εκπορεύεται από αυτή γίνεται αντιληπτό και ότι είναι άρρηκτη η σύνδεση και με το δημοκρατικό πολίτευμα. Η συνταγματική κατοχύρωση της ανεξαρτησίας αποδεικνύει τα παραπάνω. Ο δικαστικός λειτουργός για να διασφαλίζεται πλήρως από επεμβάσεις στο δικαιοδοτικό του έργο πρέπει να απολαμβάνει τόσο λειτουργική όσο και προσωπική ανεξαρτησία.

Δυστυχώς, ενώ οι συνταγματικές εγγυήσεις αποτελούν θετικά βήματα από την πλευρά του συντακτικού νομοθέτη προκειμένου να εξασφαλίσει την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, δεν είναι ωστόσο απαλλαγμένες από ελαττώματα που δύνανται να παρακωλύσουν την ελευθερία των δικαστών κατά την άσκηση του δικαιοδοτικού τους έργου. Ενδεχομένως, περαιτέρω προσπάθεια από τη μεριά του νομοθέτη για διασφάλιση του δικαιοδοτικού έργου από επεμβάσεις της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας αλλά και προσπάθεια της πολιτείας για αναβάθμιση της παιδείας των πολιτών θα μπορούσαν να αποτελέσουν λύσεις για την εξομάλυνση των προβλημάτων που παρουσιάζονται στη σύγχρονή μας εποχή.